

ELEKTRİK'TE KAYIP VE KAÇAK RANTI

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun (EPDK) yayımladığı Temmuz 2015 tarifesi, kayıp ve kaçak hedeflerinin dağıtım şirketlerinin istekleri doğrultusunda yükseltildiğini ortaya çıkardı. Mesken tüketicilerinden 1 kilowatt saatlik elektrik tüketimi başına tahsil edilen kayıp ve kaçak bedelleri yüzde 39.5 düzeyinde artırılarak, 3.95 kuruştan 5.52 kuruşa çıkarıldı. Böylece meskenlerde şirketlerin uyması gereken hedef doğrultusunda Ocak ayından bu yana zorunlu olarak yüzde 15 indirilen kayıp ve kaçak bedeli yeniden zamlandırıldı. Zaten bu kayıp ve kaçak indirimini; diğer kalemlerde yapılan artışlar nedeniyle faturasında hissedemeyen yurttaşlardan bu kez de perakende satış hizmet kalemindeki indirimle kayıp ve kaçak hedeflerinde şirketler için yapılan artış saklandı.

Özelleştirmeyi meşrulaştırmak için ortaya konulan en büyük argümanlardan birisi olan kayıp ve kaçak oranlarının azaltılacağı iddiasıyla dağıtım şirketleri için belirlenen 5'er yıllık birinci ve ikinci uygulama dönemini kapsayan kayıp ve kaçak hedeflerinde bugüne kadar 2 kez yükseltmeye gidildi. Bu uygulamanın yasal dayanağının olmamasının EPDK'de yarattığı sıkıntı nedeniyle iktidar, seçimler öncesinde geçirdiği bir torba yasa ile EPDK'ya hedefleri değiştirme konusunda yetki verdi. Resmi Gazete'de 15 Nisan 2015 tarihinde yayımlanan bu düzenleme Anayasa'ya aykırılık taşıması nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin gündeminde yer almaktadır.

Yüzde 10'luk Kayıp ve Kaçak Hedefi Tarih Oldu

İkinci uygulama döneminin son yılı olan bu yıl için ortalama kayıp ve kaçak oranı EPDK tarafından yüzde 10 olarak açıklanmıştı. TEDAŞ'ın son olarak açıkladığı 2013 yılı verilerini dikkate alarak EMO'nun yaptığı çalışmaya göre, 15 Kasım 2012 tarihinde 5 dağıtım şirketi için yapılan hedef artışlarıyla; Türkiye ortalamasında kayıp ve kaçak hedefi 2013 yılı için yüzde 12'den yüzde 16.2'ye, 2014 yılı için de yüzde 11'den yüzde 14.6'ya, 2015 yılı için de yüzde 10'dan yüzde 13'e yükseltildi.

Özellikle seçimlerden önce Dicle Elektrik şirketi başta olmak üzere kayıp ve kaçak hedeflerinin yükseltilmesi için bazı dağıtım şirketleri yoğun lobi faaliyetleri yürütüyorlardı. EPDK'nın yeni tarifeleri incelendiğinde; kamuoyuna açıklanmadan ve Resmi Gazete'de yayımlanmadan gizli bir şekilde kayıp ve kaçak hedeflerinde yine yükseltmeye gidildiğini gösteriyor.

Hanelerden Aylık 205 milyon TL Tahsilat

2013 yılı verilerine göre mesken tarifesinde yalnızca kayıp ve kaçak dahil olmak üzere çıplak elektrik bedelinin (fon, vergi ve hizmet bedelleri hariç) yüzde 15.78'i düzeyinde olan kayıp ve kaçak bedeli; yeni tarife ile yüzde 21.5'e yükseltildi. Buna göre konut kullanıcıları, 1 Temmuz 2015'den itibaren her 1 kilowatt saat elektrik tüketimleri karşılığında 20.12 kuruşluk çıplak elektrik bedelinin yanında 5.52 kuruş kayıp ve kaçak bedeli ödeyecekler. Bu artış nedeniyle, yalnızca mesken kullanıcılarından, 2013 yılı tüketim düzeyinin 2015 yılında da geçerli olduğunu varsayarsak, bundan sonra aylık 205 milyon TL tahsil edilecek.

Temmuz ayı kayıp ve kaçak zammıyla birlikte; (ortalama 9 aylık kayıp ve kaçak bedeli üzerinden hesaplama yapıldığında) bu yılın ilk 9 aylık dönemi için mesken tüketicileri kayıp ve kaçak dahil çıplak elektrik bedelinin ortalama yüzde 17.6'lık düzeyinde kayıp ve kaçak bedeli olarak ek ödeme yapmak zorunda kalacaklar.

Yine 2013 tüketim düzeyinin geçerli olacağını varsayarsak, ilk 9 aylık ortalama kayıp ve

kaçak bedeli üzerinden Ocak-Eylül 2015 döneminde kayıp ve kaçak bedeli olarak mesken tüketicilerinden 1.5 milyar TL tahsil edilmiş olacaktır.

Hedef Değişikliğinin Hanelere Bedeli 318 milyon TL

Temmuz 2015 kayıp ve kaçak zammı, 1 Ekim 2015 tarihli tarifede de aynı düzeyde korunursa; meskenlerden yapılacak kayıp ve kaçak tahsilatı yıllık 2 milyar 130 milyon TL`yi bulacaktır. Bu rakam EMO`nun 2013 yılı verileri ile 2015 kayıp ve kaçak hedefini dikkate alarak yaptığı çalışmada ortaya çıkan 1 milyar 812 milyon TL`lik yıllık bedelden 318 milyon TL daha fazladır.

Hazine ve Çiftçiye de Kayıp ve Kaçak Darbesi

AKP`li vekillerin verdiği kayıp ve kaçak bedellerinin yargı kararıyla iadesini önlemeye yönelik torba yasa teklifinde itiraf edilen 2006-2014 yılları arasında 33 milyar TL`lik kayıp ve kaçak tahsilatı yapıldığına dair bilgi esas alındığında; yıllık ortalama kayıp ve kaçak tahsilatının 3.7 milyar TL olarak gerçekleştiği görülmektedir. Ancak Temmuz 2015 tarifi ile ortaya çıkan hedef yükseltmeleri nedeniyle yıllık tahsil edilecek tutarın 3.7 milyar TL`yi aşacağı anlaşılmaktadır. Çünkü tüketimin sadece meskenlerden tahsil edilecek rakam 2 milyar 130 milyon TL`yi bulacaktır. Temmuz tarifiyle kilowatt saat başına ödenen kayıp ve kaçak bedeli ticarethanelerde 3.58 kuruştan 4.7 kuruşa, tarımsal sulamada 2.72 kuruştan 3.98 kuruşa, aydınlatmada 4.33 kuruştan 6.04 kuruşa yükseltirken, orta gerilim sanayi abonelerinde 2.8 kuruştan 2.7 kuruşa, alçak gerilim sanayi abonelerinde 4.13 kuruştan 4.07 kuruşa çekilmiştir. Buradan görüldüğü gibi hanehalkları yalnızca faturaları değil, sokak aydınlatmaları nedeniyle Hazine üzerinden şirketlere aktarım kaynağı olarak kullanılacaklardır.

Ülkemizde AKP iktidarları döneminde maliyet esaslı mekanizma adı altında; enerji maliyetlerindeki artışlar ya da kur artışları gibi her türlü maliyet artışının faturalara yansıtıldığı, buna karşılık maliyetlerdeki azalma ile hedefler doğrultusunda azaltılması gereken kayıp ve kaçak bedellerinin başka kalemlerde artışlar yapılarak yok edildiği otomatik zam mekanizması yürütülmüştür. 31 Mart 2015 tarihinde yaşanan karanlık günün hemen ardından yürürlüğe giren 1 Nisan 2015`ten itibaren geçerli elektrik tarifesinde kayıp ve kaçak hedefinde gerekli olan düşüş, diğer kalemlerde yapılan artışlarla yok edildi. 1 Nisan 2015 tarihinde kayıp ve kaçak tahsilatı azalacak olan şirketlere aktarılan perakende satış hizmet bedeli mesken kullanıcıları için yüzde 25.7`lik zamlı 1 kuruşa çıkarıldı. Bu zam, hem enerji alış maliyetlerindeki yüzde 1`lik azalma, hem de kayıp ve kaçak bedelindeki yüzde 2.35`lik indirimle görünmez hale getirildi. Temmuz tarifesinde kayıp ve kaçak hedeflerinin kamuoyundan gizlenen kararlarla artırılmasının sağlanmasının ardından perakende satış kalemindeki şişirmeye ihtiyaçları kalmadığı için yeniden düzeltmeye gidildiği anlaşılmaktadır.

EPDK`nın derhal hangi şirketlerin kayıp ve kaçak hedeflerini ne zamandan geçerli olmak üzere artırdığını ve bunun kamuya maliyetini açıklamasını, yapılan bu işlemin derhal geri alınmasını talep ediyoruz.

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI BURSA ŞUBE YÖNETİM KURULU

02.07.2015